

ARAŞTIRMA RESEARCH

Kriminal Düşünce Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması: Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması

Turkish Adaptation of Criminal Thinking Scales: Validity and Reliability Study

Ulviye Duyguner , Zeynep Belma Gölge

Öz

Bu çalışmanın amacı Kriminal Düşünce Ölçeği Türkçe formunun psikometrik özelliklerini incelemektir. Çalışmanın örneklemi, 18 yaş ve üzerindeki, çalışmanın yapıldığı anda ya da geçmişte psikiyatrik tanı ve/veya tedavi almamış olduğunu beyan etmiş olan 295 kadın ve 332 erkek olmak üzere toplam 627 kişiden oluşmaktadır. Ölçeğin güvenilirliği Cronbach alfa katsayısının hesaplanması yöntemiyle incelenmiştir. Ölçeğin geçerliliğinin incelenmesi için açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi ile birlikte ölçüt geçerliliği yöntemi uygulanmıştır. Açımlayıcı faktör analizi sonucunda 23 maddelik ve ölçeğin özgün formuna benzer şekilde hak görme, kriminal rasyonalizasyon, güç yönelimi, merhametsizlik, meşrulaştırma/diğerlerini suçlama ve kişisel sorumsuzluk olmak üzere 6 faktörden oluşan ölçme aracına ulaşılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda sınanan modelin uyum değerlerinin kabul edilebilir düzeyde olduğu saptanmıştır. Ölçeğin tümü için iç tutarlılık katsayısı $\alpha = .79$ olarak, alt boyutlar arasında ise $\alpha = .50-.74$ olarak tespit edilmiştir. Sonuç olarak elde edilen bulgular, Kriminal Düşünce Ölçeği Türkçe formunun geçerlilik ve güvenilirliğinin kabul edilebilir düzeyde olduğunu göstermektedir.

Anahtar sözcükler: Kriminal Düşünce Ölçeği, geçerlilik, güvenilirlik.

Abstract

The objective of the study is to investigate the psychometric properties of Turkish version of the Criminal Thinking Scales. The sample of study consisted of 627 persons, aged 18 years and over, 295 women and 332 men who declared not received psychiatric diagnosis and/or treatment at the time of the study or in the past. The reliability of the scale was analyzed using Cronbach alpha coefficient. The validity of the scale was examined using exploratory and confirmatory factor analysis and criterion-related validity methods. Exploratory factor analysis revealed a factor structure that close to the original form, 23 items and 6 factors: entitlement, criminal rationalization, power orientation, cold heartedness, justification/blaming others and personal irresponsibility. Confirmatory factor analysis showed that fit values of the model were satisfactory. Cronbach's alpha for the scale was .79 and ranged from .50 to .74 for the dimensions. In conclusion, the validity and reliability of the Turkish version of the Criminal Thought Scales was acceptable.

Keywords: Criminal Thinking Scales, validity, reliability.

¹Istanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul

✉ Zeynep Belma Gölge, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul, Turkey
golgebema@gmail.com

Geliş tarihi/Submission date: 20.01.2019 | Kabul tarihi/Accepted: 20.02.2019 | Çevrimiçi yayın/Online published: 22.03.2019

YASALARI ihlal eden davranışların ortaya çıkması ve sürmesine yol açan, suç işleyen kişilerin antisosyal davranışlarını destekleyen belirli düşünce biçimleri olarak tanımlanan kriminal düşünceler (Walters 2006, Taxman ve ark. 2011), suç davranışı ile ilgili dinamik bir risk faktörü olarak birçok çalışmada vurgulanmaktadır (Knight ve ark. 2006, McCoy ve ark. 2006, Dembo ve ark. 2007, Walters 2012). Kökleşmiş kriminal düşüncelerin suç davranışını yordadığı, kriminal düşünce biçimleri sergileyen bireylerin suç işleme riskinin yüksek olduğu ileri sürülmektedir (Boduszek ve Hyland 2012). Birey düşüncelerinin hatalı doğasının farkında olmasa da, davranışın sorumluluğunu açıkça ihmal etmesi nedeniyle 'hatalı düşünceler' olarak kabul edilmekte (Mandracchia ve ark. 2007), antisosyal ya da psikopatik kişilik gibi, tekrarlayan suç davranışlarıyla karakterize kişilik biçimlerinden bağımsız bir olgu olarak ele alınmaktadır (Mandracchia ve Morgan 2011).

Bilişlerin suç davranışları üzerindeki önemini vurgulayan birçok geleneksel teoriden biri Sutherland'ın (1978) ayrıştırıcı birliktelikler teorisidir. Teoriye göre suç, daha önce suç işlemiş olan kişilerle birliktelikler aracılığıyla öğrenilmekte, böylelikle suç yöntemleri, suç davranışını sürdüren güdüler, tutum ve düşünceler de öğrenilmektedir (Sutherland ve Cressey'den akt. Simourd 1997, Walters 2006)

Etkisizleştirme teorisine göre (Sykes ve Matza 1957) ise suç işleyen kişilerin çoğunluğu kendilerini antisosyal olarak görmekten çok geleneksel olarak tanımlamakta ve davranışlarını meşrulaştırma ve rasyonalize etme yollarını aramaktadır. Sykes ve Matza (1957), sorumluluğun inkar edilmesi (bu bir kazaydı), zararın inkar edilmesi (kimsenin canı yanmadı), mağdurun inkar edilmesi (bunu o istedi), suçluların suçlanması (gerçek suçlu toplumdur) ve daha üst bir yetkeye başvurmak (dostlarımı yüz üstü bırakmazdım) olmak üzere beş etkisizleştirme yöntemi ile bu süreci açıklamıştır.

Yochelson ve Samenow (1976) ,kriminal düşüncenin kavramsallaştırılmasına ilişkin ilk önemli modeli oluşturmuştur. Suçlu kişilerin hayatlarının her alanına nüfuz eden farklı düşünce süreçleri gösterdiklerini ileri sürerek, yumuşatma (etkisizleştirme), kesme (korkuyu bertaraf etme), hak görme (müstesna olma sanısı), güç yönelimi (kontrol algısı), duyarlılık (geçmiş suç davranışlarını telafi etmek için iyi eylemlerde bulunmak), aşırı iyimserlik (arzularını elde etme/başarma inancına yol açan bir iyimserlik biçimi), bilişsel tembellik (suç davranışına direnç göstermekte yetersizlik) ve amaç/vaatlerin zaman içinde süreklilik göstermemesi olmak üzere sekiz ayrı kriminal düşünce biçimi tanımlamıştır. Yochelson ve Samenow'a göre (1976) kriminal düşünce, hatalı/çarpıtılmış bir düşünce biçimi olup, problemlı davranışlar ya da suç davranışları, tüm bu çarpıtılmış düşüncelerin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle antisosyal davranışların değişmesi için, bu düşünce biçimlerinin değişmesi gerekmektedir (Yochelson ve Samenow'dan akt. Walters 2006, Mandracchia ve ark. 2007, Mandracchia ve Morgan 2011, Boduszek ve Hyland 2012).

Walters (1995a, 1995b), Yochelson ve Samenow (1976) tarafından geliştirilen model temel alarak, sekiz farklı kriminal düşünce biçimini ölçen Kriminal Düşünce Stilleri Psikolojik Envanteri'ni geliştirmiştir. Kriminal düşüncelere merkezi bir rol vererek, suçun belli inanç ve düşünce sistemleriyle bağlantılı bir yaşam biçimi olduğunu ileri sürmüştür. Yumuşatma stilini; bireyin, normları ihlal eden davranışlarını, sosyal adaletsizliğe vurgu yaparak, antisosyal davranışlarının ciddiyetini küçülterek ya da mağdurları suçlayarak rasyonalize etmesi ve meşrulaştırması olarak tanımlamıştır. Kesme ise, suç davranışına ilişkin korku, kaygı ve diğer psikolojik olarak caydırıcı etkenleri hızlı bir

şekilde bertaraf etmektedir. Hak görme; sahip olma, ayrıcalıklı olma düşüncesini ve arzuları hatalı bir şekilde ihtiyaçlarla özdeşleştirmeyi içermektedir. Güç yönelimi; diğerleri ve çevre üzerinde kontrol sağlama ihtiyacıyla ortaya çıkmakta, duyarlılık ise iyi eylemlerde bulunarak geçmişteki suç davranışlarını telafi etmeye yönelik benmerkezci girişimleri yönlendirmektedir. Aşırı iyimserlik, davranışların olumsuz sonuçlarından kaçınabileceğine ilişkin aşırı özgüven içermektedir. Bilişsel tembellelik; düşünce tembelliğine, kestirme yollarla problem çözmeye ve kişisel fikir ve planların değerlendirilmeksizin kabulüne yatkınlık oluşturmaktadır. Süreksizlik ise düşünce ve davranışlarda tereddüt ve güvensizlikleri içermektedir (Walters ve White 1989, Walters 1995a, Walters 2003, Walters 2006).

Bu çalışmada psikometrik özellikleri incelenen Kriminal Düşünce Ölçeği ise Walters (1995a, 1995b), Yochelson ve Samenow'un (1976) çalışmaları temel alınarak Knight ve arkadaşları (2006) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek; hak görme, kişisel sorumsuzluk, meşrulaştırma, güç yönelimi, merhametsizlik ve kriminal rasyonalizasyon olmak üzere 6 alt boyut içermektedir. Hak görme stili, sahiplik ve imtiyazlı olma düşüncesi ve arzuları ihtiyaçlarla özdeşleştirme ile ilgilidir. Kişi, dünyanın kendisine borçlu olduğuna ve özel bir itibarı hak ettiğine inanmaktadır. Meşrulaştırma ise; bireyin antisosyal davranışının ciddiyetini küçültme ve dış koşullara bağlı olarak haklı gösterme ile karakterizedir. Kişi, antisosyal davranışlarını toplumsal adaletsizlik sebebiyle haklı bulmaktadır. Kişisel sorumsuzluk, bireyin suç davranışının sorumluluğunu kabullenme düzeyini değerlendirmektedir. Bu düşünce stiline sahip kişi, davranışının sorumluluğunu üstlenmeyip, diğerlerini suçlamaktadır. Güç yönelimi, kontrol ve güç ihtiyacı ile ilgilidir. Kişi çevresini kontrol etme çabası içinde dışa yönelmiş bir agresyon sergilemekte ve bu yolla güç hissi sağlamaya çalışmaktadır. Merhametsizlik ise duyarsızlık ve diğerleriyle kurulan ilişkilerde duygusal katılımın olmaması ile ilgilidir. Son olarak kriminal rasyonalizasyon, genel olarak otorite figürlerine ve yasalara karşı olumsuz tutumlarla ilişkilidir. Kişi, kendi davranışlarının, otorite figürleri tarafından sergilendiğine inandığı suç davranışlarından farklı olmadığını düşünmektedir (Knight ve ark. 2006).

Literatürde kriminal düşünceleri inceleyen birçok ölçme aracı kullanılmaktadır (Walters 1995a, Walters 1995b, Barriga ve Gibbs 1996, Mills ve ark. 2002, Mandracchia ve Morgan 2011, Skilling ve Sorge 2014). Ancak Türkiye'de bu alanda kullanılacak, kriminal düşüncelere ilişkin geçerli ve güvenilir bir ölçek bulunmamaktadır. Bu çalışmada; kısa, anlaşılır, kolay uygulanabilir ve değerlendirilebilir olması nedeniyle Knight ve arkadaşları (2006) tarafından geliştirilen Kriminal Düşünce Ölçeği'nin (KDÖ) Türkçeye uyarlanarak psikometrik özelliklerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Ölçek, suç işlemiş kişiler üzerinde yapılan çalışmalarda yaygın olarak kullanılan bir ölçüm aracıdır (Simpson ve ark. 2006, Dembo ve ark. 2007, Best ve ark. 2009, Holliday ve ark. 2012, Rahim 2017). Bununla birlikte suçlu olmayan popülasyon üzerinde kriminal düşünceleri değerlendirmek için de kullanılmaktadır (Shaw ve ark. 2014, Fix ve Fix 2015). Bu bağlamda KDÖ'nün, Türkiye'de suç davranışına ilişkin yapılacak çalışmalarda önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Yöntem

Çalışmanın evrenini 18 yaş ve üzerindeki kişiler oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini; internet aracılığıyla ve ölçeklerin elden verilmesi yoluyla ulaşılan 18 yaş ve üzeri 627

kişidir. Örneklem büyüklüğünün belirlenmesinde ölçek madde sayısı dikkate alınmıştır. Ölçek geliştirme ve uyarılama çalışmalarında yapılan faktör analizi uygulamasında elde edilen faktörlerin güvenilirliği örneklem büyüklüğüne bağlıdır. Literatürde yeterli örneklem sayısına ilişkin farklı görüşler olmakla birlikte, katılımcı sayısının değişken sayısından fazla olması gerektiği kabul edilmektedir (Bryman ve Cramer 2005). Everitt (1975) ve Nunnally (1978) örneklem büyüklüğünün madde sayısının en az on katı olması gerektiğini ileri sürmektedir (Pearson ve Mundform 2010). Comrey ve Lee (1992) ise örneklem büyüklüğü olarak 50'yi oldukça zayıf, 100'ü zayıf, 200'ü orta, 300'ü iyi, 500'ü oldukça iyi ve 1000'i mükemmel olarak nitelendirmiştir (Pearson ve Mundform 2010). Bu doğrultuda KDÖ'nün madde sayısı da göz önünde bulundurularak, basit seçkisiz örnekleme yöntemiyle 18 yaş ve üzerindeki 500 kişiye ulaşılması hedeflenmiştir. Ancak internet üzerinden ulaşılması yoluyla örneklem için gereken demografik özelliklerin çeşitliliği sağlanamamıştır. Bu nedenle, eksikliklerin giderilmesi ve yeterli çeşitliliğe ulaşılabilmesi amacıyla, bu demografik özelliklere sahip kişilere ulaşımın sağlanabileceği bir yabancı dil kursu, bir tekstil, gıda ve inşaat şirketi, iki tekstil şirketi ve bir temizlik hizmetleri şirketi olmak üzere beş kurumdan izin alınmıştır. Bu kurumlarda çalışan muhasebe, danışma ve ulaştırma birimi personelleri, sekreterler, mutfak ve temizlik personelleri ve tekstil işçilerine ulaşılması sağlanmıştır.

Böylelikle internet aracılığıyla 345 ve ölçeklerin elden verilmesi yoluyla 355 katılımcı olmak üzere toplam 700 kişiye ulaşılmıştır. Çalışmanın yapıldığı anda ya da geçmişte psikiyatrik tanı ve/veya tedavi almış olmanın çalışmanın dışlama ölçütü olması nedeniyle, psikiyatrik tanı/tedavi almış olduğunu beyan etmiş olan 73 kişi çalışmaya dahil edilmemiştir. Çalışma 295 kadın ve 332 erkek olmak üzere toplam 627 kişi üzerinde yürütülmüştür.

Veri Toplama Araçları

Demografik Bilgi Formu

Çalışmacı tarafından hazırlanan demografik bilgi formunda, katılımcıların sosyodemografik özellikleri ve çalışmanın yapıldığı anda ya da geçmişte bir psikiyatrik hastalık/tedavinin olup olmamasına ilişkin sorular yer almaktadır.

Minnesota Çok Yönlü Kişilik Envanteri (MMPI) Psikopatik Sapma Alt Ölçeği

MMPI, Hathaway ve McKinley (1943) tarafından bireyin kişisel ve toplumsal uyumunu değerlendirmek amacı ile geliştirilmiştir. MMPI 566 maddeden oluşan, 0 (Yanlış) - 1 (Doğru) arasında puanlanan bir ölçektir. Yalan, sıklık ya da nadirlik ve düzeltme olmak üzere 3 farklı geçerlik ve hipokondri, depresyon, histeri, psikopatik sapma, kadınlık-erkeklik, paranoya, psikastenî, şizofrenî, hipomani ve sosyal içedönüklük klinik alt ölçekleri olmak üzere 10 tane klinik alt testten oluşmaktadır (Hathaway ve McKinley'den akt. Ceyhun ve Oral 1998). MMPI'nın Türkiye standardizasyonu, Savaşır (1981) tarafından gerçekleştirilmiştir (Savaşır'dan akt. Ceyhun ve Oral 1998). Ülkemizde ve yurt dışında, MMPI'nın bir ya da daha fazla klinik alt ölçeğinden elde edilen veriler kullanılarak yapılmış çalışmalar mevcuttur (Rhodes 1992, Weiss ve ark. 1995, Çetin 2007, İlbay ve ark. 2016). MMPI Psikopatik Sapma alt ölçeğinden elde edilen yüksek puanlar antisosyal tutum ve davranışları göstermektedir (Ceyhun ve Oral 1998).

Kriminal Düşünce Ölçeği

Orijinal ismi Texas Christian University Criminal Thinking Scales (TCU CTS) olan ölçek, Knight ve arkadaşları (2006) tarafından kriminal düşünceleri ölçmek için geliştiri-

rilmiştir. Ölçek 36 maddeden oluşmakta, hak görme, kişisel sorumsuzluk, meşrulaştırma, güç yönelimi, merhametsizlik ve kriminal rasyonelizasyon olmak üzere 6 alt boyut içermektedir. Her bir boyut için maddeler 5'li likert üzerinde değerlendirilmektedir. Ölçeğin uygun psikometrik özelliklere sahip olduğu, kriminal düşünceleri hızlı ve güvenilir bir şekilde ölçtüğü saptanmıştır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısının alt ölçekler arasında $\alpha = .68-.81$ arasında değiştiği tespit edilmiştir. Ölçeğin test tekrar test güvenilirliği $r = .66-.84$ arasında değişmektedir (Knight ve ark. 2006).

Uygulama

Çalışmanın genel protokolü, İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'nun 08.02.2017 tarih ve 52634 sayılı kararı ile onaylanmıştır. Çalışmada veriler, katılımcılara internet aracılığıyla ulaşılması ve ölçeklerin elden verilmesi olarak iki biçimde toplanmıştır. İnternet üzerinden oluşturulan araştırma bağlantısı katılımcılara açıklayıcı bir not ile birlikte araştırmacının çeşitli sosyal medya hesapları (Facebook, Twitter) aracılığıyla ulaştırılmıştır. Ulaşılan kişilerin de kendi sosyal medya hesaplarından paylaşımları ile araştırma bağlantısının yayılması sağlanmıştır. Katılımcılar ayrıntılı rıza formuna onayladıklarını ve çalışmaya katılmayı kabul ettiklerini işaretledikten sonra çalışmaya dahil edilmiştir. Ölçeklerin katılımcılara elden verilmesinde ise öncelikle katılımcılara çalışmanın gönüllülük esasına dayalı olduğu açıklanmış, çalışmaya katılmayı kabul edenlerden yazılı rıza formu ile onam alınmıştır. Ölçek seti, katılımcılara zarf içerisinde elden verilmiş, doldurulmasından sonra aynı gün içerisinde yine elden toplanmıştır.

KDÖ'nün Türkçe uyarlaması için K. Knight'tan izin alınmıştır. Ölçeğin İngilizce formunun Türkçeye çevirisi için, iyi derecede İngilizce bilen beş ayrı kişinin yaptığı İngilizceden Türkçeye çeviriler, yine iyi derecede İngilizce bilen üç kişi tarafından incelenmiştir. Daha sonra ölçek Türkçeden tekrar İngilizceye çevrilmiştir. Türkçe ölçek maddeleri kültür ve anlam farklılıkları bakımından gözden geçirilerek, uygun maddeler belirlenmiştir. Oluşturulan Türkçe form kullanılarak, 18 yaş ve üzerindeki 12 kadın ve 12 erkek olmak üzere toplam 24 kişi üzerinde bir pilot çalışma yapılmıştır. Pilot uygulamadan sonra, katılımcılardan maddelerin anlaşılabilirliği ile ilgili gelen geri bildirimler değerlendirilmiştir. Her bir madde için en anlaşılır ve orijinaline uygun olan cümlelerden oluşan Türkçe form bu çalışmada kullanılmıştır.

İstatistiksel Analiz

KDÖ'nün yapı geçerliliği için öncelikle açılımlı faktör analizi (AFA) ve ardından doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. Ölçüt geçerliliği ve ölçeğin alt boyutları arasındaki ilişki Pearson momentler çarpımının korelasyon katsayısı hesaplanarak incelenmiştir. Ölçeğe ilişkin güvenilirlik katsayısı Cronbach alfa değeri ile belirlenmiştir. AFA, Cronbach alfa değeri ve Pearson momentler çarpımının korelasyon katsayısının hesaplanması için SPSS 16.0, DFA için ise SPSS Amos 25 istatistik programı kullanılmıştır.

Bulgular

Katılımcıların yaş ortalaması 34.3 (sd=11.9 yaş) olarak saptanmıştır. %47'sini kadınlar ve %53'ünü erkekler oluşturmaktadır. Katılımcıların %13.7'si ilkökul, %13.9'u ortaokul, %23'ü lise, %42.7'si üniversite ve %6.7'si lisans üstü eğitim düzeyine sahiptir. Katılımcı-

ların %50.9'unu evli, %49.1'ini bekar kişiler oluşturmakta olup, çalışanların oranı %61.9, çalışmayanların ise %38.1 olarak belirlenmiştir.

Tablo 1. Kriminal Düşünce Ölçeği faktör yükleri

Ölçek maddeleri	Hak Görme	Kriminal Rasyonalizasyon	Güç Yönelimi	Merhametsizlik	Meşrulaştırma /Diğerlerini Suçlama	Kişisel Sorumsuzluk
22-Hak ettiğiniz hayatı yaşamak için suç işlemekte bir sorun yoktur.	.742					
16-Birisine fiziksel bir zarar vermediğiniz sürece kanunları çiğnemek, büyük bir mesele değildir.	.735					
21-İyi davranışlarda bulunmanız bazen size sorumsuz davranma hakkı vermedir.	.734					
14-İhtiyaçlarınızı karşılamak için suç işlemenizde bir sakınca yoktur.	.667					
13-Kanunların üzerinde olduğunuzu hissedersiniz.	.476					
11-Bu ülkenin adalet sistemi, herkese eşit muamele edecek şekilde tasarlanmıştır.		.770				
12-Polisler, tutukladıkları suçlulardan daha kötü şeyler yaparlar.		.717				
6-Bankacılar, hukukçular ve siyasetçiler hemen her gün yaptıkları yasa ihlallerinden yakalarını kurtarırlar.		.710				
20-Kanunlar yalnızca zavallı insanları baskı altında tutmanın bir yoludur.		.605				
4-Eğer doğru bağlantılara sahipseniz, mahkemede her şey ayarlanabilir.		.499				
23-Savcılar sıklıkla tanıklardan mahkemede yalan söylemelerini isterler.		.467				
8-Nispeten önemsiz konular hakkında diğer insanlarla tartışsınız.			.636			
7-Kontrolsüz bir ortamda, başkaları üzerinde güç kullanma ihtiyacı hissedersiniz.			.631			
9-Biri size saygısızlık			.575			

yaptığında, fiziksel güç kullanmak pahasına, onu yola getirmek zorundasınızdır.						
5-Birini ağlarken görmek sizi üzer.				.780		
1-Bir doğal felakette her şeyini yitirmiş birisini duyduğunuzda çok üzülürsünüz.				.748		
10-İnsanlar sizin için önemlidir.				.525		
18-Bir arkadaşınızın sorunları olduğunda endişelenirsiniz.				.497		
19-Yaptığınız her şey için suçlanamazsınız.					.699	
17-Kendinizi hayatınızdaki sorunlar için toplumu ve çevresel koşulları suçlarken bulduğunuz olur.					.644	
15-Toplum size daha iyi bir hayat borçludur.					.579	
2-Kanunlarla başınız şansız yaver gitmediği için derde girer.						.834
3-Kanunlarla başınızın derde girmesinin gerçek nedeni etnik kökeninizdir.						.749

Yapı Geçerliliği

Açıklayıcı Faktör Analizi

KDÖ'nün Türk örnekleme üzerindeki faktör yapısının incelenmesi amacıyla AFA yapılmıştır. Verilerin faktör analizine uygunluğu Kaiser-Meyer-Olkin katsayısı (KMO) ve Bartlett Küresellik analizleri ile incelenmiştir. KMO örneklem uygunluk katsayısı 0.87, Bartlett Küresellik testi sonucu ise $\chi^2=5717.37$ olarak ve $p<0.001$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu sonuçlar verilerin faktör analizine uygun olduğunu göstermektedir (Büyüköztürk 2004).

AFA'da Temel Bileşenler Analizi promaks rotasyonu ile yürütülmüştür. Her bir madde için faktör yük değeri alt kesim noktası 0.40 olarak belirlenmiş ve faktör yapısı serbest bırakılmıştır. Diğer faktörlerle binişiklik gösteren 36, 4, 12, 11, 15, 30, 21, 9, 16 ve 35. maddeler olmak üzere toplam 10 madde ölçekten çıkarılmıştır. Bulgulara göre başlangıçta 7 faktör yapısının oluştuğu, ancak kuramsal olarak yorumlanabilir düzeyde 6 faktörlü bir yapının bulunduğu görülmüştür. 7, 20 ve 28. maddelerin oluşturduğu 7. faktör, güç yönelimi faktörünün tekrarı niteliğinde olması nedeniyle ölçek dışında bırakılmış ve analiz tekrar yapılmıştır. Analiz sonucunda KMO değeri 0.82, Bartlett Küresellik testi χ^2 değeri 2930.25 ve $p<0.001$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur. 23 madde ve 6 faktörden oluşan ölçme aracının toplam varyansın %52.97'sini açıkladığı görülmüştür. Şekil-1'deki yamaç grafiği de ölçeğin 6 faktörden oluştuğunu doğrular niteliktedir.

Orijinal ölçekte 1.faktör olan hak görme boyutundaki sorulara bu çalışmada 25. madde ve kriminal rasyonelizasyon boyutundaki sorulara 31. madde eklenmiştir. Güç

yönelimi boyutu 3 soru, merhametsizlik boyutu 4 soru ve kişisel sorumsuzluk boyutu 2 soru ile temsil edilmiştir. Orijinal ölçekte meşrulaştırma boyutunun içerdiği ve diğer faktörlerle binişiklik gösteren 7, 11, 16 ve 35. maddeler ölçekten çıkarılmış ve 25. maddede hak görme boyutundaki sorulara eklenmiştir. Ancak 29, 24 ve 26. maddeden oluşan boyut, içeriği göz önünde bulundurularak meşrulaştırma/diğerlerini suçlama boyutu olarak kavramsallaştırılmıştır. Ölçeğin faktör yüklerine ilişkin bilgiler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 2. Kriminal Düşünce Ölçeği madde değerleri

Faktörler	Madde	Ortalama	Standart Sapma	Madde-Toplam Korelasyonu	Özdeğer	Varyans %
Hak Görme	22	1.55	0.76	0.57	4.56	19.83
	21	2.11	0.92	0.50		
	14	1.56	0.81	0.52		
	13	2.11	1.06	0.33		
	16	2.12	1.05	0.49		
Kriminal Rasyonalizasyon	11	3.67	1.19	0.46	2.33	10.17
	12	3.39	1.10	0.48		
	6	2.83	1.09	0.52		
	20	2.73	1.26	0.53		
	4	3.12	1.24	0.45		
	23	2.36	0.99	0.46		
Güç Yönelimi	8	2.41	1.0007	0.30	1.60	6.96
	7	1.99	1.03	0.36		
	9	2.15	1.14	0.41		
Merhametsizlik	5	1.82	0.85	0.44	1.38	6.04
	1	1.57	0.89	0.34		
	10	1.73	0.79	0.32		
	18	2	0.79	0.34		
Meşrulaştırma / Diğerlerini Suçlama	19	3.36	1.09	0.27	1.15	5.02
	15	2.97	1.19	0.34		
	17	2.90	1.10	0.34		
Kişisel Sorumsuzluk	2	2.14	1.14	0.40	1.13	4.94
	3	2.16	1.18	0.40		

Ulaşılan faktörlerin özdeğerleri hak görme boyutu için 4.56, kriminal rasyonalizasyon boyutu için 2.33, güç yönelimi boyutu için 1.60, merhametsizlik boyutu için 1.38, meşrulaştırma/diğerlerini suçlama boyutu için 1.15 ve kişisel sorumsuzluk boyutu için 1.13 olarak saptanmıştır. Analiz sonucunda ulaşılan 23 maddenin madde-toplam test korelasyon değerlerinin 0.27 ile 0.57 arasında olduğu tespit edilmiştir. Ölçeğin madde ortalama ve standart sapmaları, madde-toplam korelasyonları, faktörlerin özdeğerleri ve varyans açıklayıcılıklarına ilişkin bilgiler Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 3. Kriminal Düşünce Ölçeği alt boyutlar arasındaki korelasyonlar

Faktörler	Hak Görme	Kriminal Rasyonalizasyon	Güç Yönelimi	Merhametsizlik	Meşrulaştırma Diğerlerini Suçlama	Kişisel Sorumsuzluk
Hak Görme	----					
Kriminal Rasyonalizasyon	0.30**	----				
Güç Yönelimi	0.37**	0.29**	----			
Merhametsizlik	0.27**	0.01	0.19**	----		
Meşrulaştırma/ Diğerlerini Suçlama	0.27**	0.38**	0.34**	0.04	----	
Kişisel Sorumsuzluk	0.29**	0.25**	0.13*	0.18**	0.12*	----

* p<0.05 ** p<0.001

Tablo 4. Psikopatik Sapma Ölçeği puanı ile Kriminal Düşünce Ölçeği alt boyutları arasındaki korelasyonlar

KDÖ alt boyutları	Psikopatik Sapma Ölçeği puanı
Hak Görme	0.23**
Kriminal Rasyonalizasyon	0.24**
Güç Yönelimi	0.33**
Merhametsizlik	0.11*
Meşrulaştırma / Diğerlerini Suçlama	0.24**
Kişisel Sorumsuzluk	0.20**

* p<0.05 ** p<0.001

KDÖ'nün orijinal formunda merhametsizlik boyutu ile meşrulaştırma, kriminal rasyonalizasyon ve güç yönelimi boyutları arasında anlamlı bir ilişki görülmezken, diğer alt boyutların birbiriyle ilişkisinin istatistiksel açıdan anlamlı olduğu saptanmıştır (Knight ve ark. 2006). Bu çalışmada da merhametsizlik boyutu ile meşrulaştırma/diğerlerini suçlama ve kriminal rasyonalizasyon boyutları arasında anlamlı bir ilişki saptanmamış, diğer alt boyutlar arasındaki korelasyonun istatistiksel açıdan anlamlı olduğu görülmüştür. Orijinal formda ilişkili olduğu görülen alt boyutlar arasındaki korelasyon katsayıları 0.13 ile 0.66 arasında değişmekteyken, KDÖ'de 0.12 ile 0.38 arasında değişen oranlarda saptanmıştır. KDÖ alt boyutları arasındaki korelasyon katsayıları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo-5. Kriminal Düşünce Ölçeği Alt boyutlarının Cronbach alfa güvenilirlik katsayıları

KDÖ alt boyutları	Cronbach Alfa
Hak Görme	0.71
Kriminal Rasyonalizasyon	0.74
Güç Yönelimi	0.54
Merhametsizlik	0.58
Meşrulaştırma / Diğerlerini Suçlama	0.50
Kişisel Sorumsuzluk	0.57

Doğrulayıcı Faktör Analizi

AFA sonucunda ortaya çıkan 6 faktörlü yapının örneklem verisine iyi uyum gösterip göstermediğini anlamak amacıyla doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. DFA'da sınanan modelin uyum yeterliliğini belirlemek için pek çok uyum indeksi kullanılmaktadır. Bu çalışmada Ki-Kare Uyum Testi, İyilik Uyum İndeksi (GFI), Düzeltilmiş İyilik Uyum İndeksi (AGFI), Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (CFI), Normlaştırılmış Uyum İndeksi (NFI), Ortalama Hataların Karekökü (RMR) ve Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü (RMSEA) incelenmiştir.

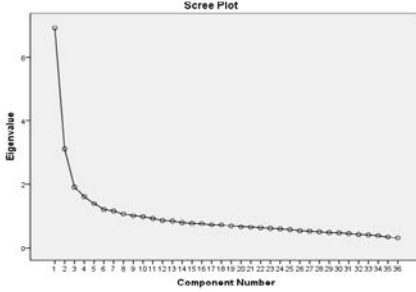
DFA'da maddelere yönelik düzeltme önerileri doğrultusunda 8 ve 18, 19 ve 18 ve 1 ve 6. maddeler arasında yapılan modifikasyon çalışmaları sonucunda, elde edilebilen en iyi yapıya ait uyum indeksi değerleri $\chi^2=555.77$, $df=212$, $p<0.01$, $GFI=0.92$, $AGFI=0.90$, $CFI=0.87$, $NFI=0.81$, $RMR=0.05$, $RMSEA=0.05$ olarak saptanmıştır.

Eğer veri ile model arasında uyum mükemmel ise elde edilen ki-kare değerinin 0'a yakın olması ve anlamlılık değerinin manidar düzeyde olmaması gerekmektedir (Hu ve Bentler 1999). Ancak bu değer örneklem büyüklüğüne oldukça duyarlı olup, büyük örneklem gruplarında çoğunlukla anlamlı düzeyde çıkabilmekte, bu nedenle ki kare oranının serbestlik derecesine bölümünden elde edilen bir hesaplama önerilmektedir (Sümer 2000, Büyüköztürk ve ark 2004, Çankaya 2009, Duyan ve Gelbal 2010, Çapık 2014). Çalışmada bu oran $\chi^2/df=2.62$ olarak saptanmıştır.

Ölçüt Bağlantılı Geçerlilik

KDÖ'nün ölçüt geçerliliğini incelemek üzere 627 katılımcıya MMPI Psikopatik Sapma Alt Testi uygulanmıştır. Yapılan korelasyon analizi sonucunda Psikopatik Sapma Ölçe-

ği puanı ile KDÖ'nün tüm alt boyutları arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde ve pozitif yönde ilişki olduğu saptanmıştır (Tablo 4).

Şekil 1. Kriminal Düşünce Ölçeğine ilişkin yamaç grafiği

Güvenilirlik

KDÖ'den 13 madde çıkarılması sonucu oluşturulan 23 maddelik ölçeğin tamamı için Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı 0.79 olarak saptanmıştır. Ölçeğin 6 alt boyutuna ait güvenilirlik katsayıları ise 0.50 ile 0.74 arasında değişmektedir. Alt boyutlara ilişkin Cronbach Alfa güvenilirlik katsayıları Tablo 5'te verilmiştir.

Tartışma

Bu çalışmada Knight ve arkadaşları (2006) tarafından kriminal düşünceleri ölçmek için geliştirilmiş olan Kriminal Düşünce Ölçeğinin Türkçe uyarlaması yapılmıştır. Ölçeğin daha önce Türkçeye uyarlanmasına ilişkin yapılmış bir çalışma bulunmamaktadır. AFA sonuçlarına göre ölçeğin orijinal formuna yakın bir faktör yapısının ortaya çıktığı görülmüştür. 23 madde ve 6 faktörden oluşan ölçme aracı, toplam varyansın % 52.97'sini açıklamaktadır. Ölçek maddelerinin faktör yükleri .46 ile .83 arasında değişen değerlerde bulunmuştur. 23 maddeden oluşan ölçekteki sıra numaralarına göre hak görme boyutunu 13, 14, 16, 21 ve 22. maddeler, kriminal rasyonelizasyon boyutunu 4, 6, 11,12, 20 ve 23. maddeler, güç yönelimi boyutunu 7, 8 ve 9. maddeler, merhametsizlik boyutunu 1, 5, 10 ve 18. maddeler, meşrulaştırma/diğerlerini suçlama boyutunu 15, 17 ve 19. maddeler ve kişisel sorumsuzluk boyutunu 2 ve 3. maddeler oluşturmaktadır.

AFA sonucunda ortaya çıkan 6 faktörlü yapının örneklem verisine iyi uyum gösterip göstermediğini anlamak amacıyla yapılan DFA'da, sınanan modelin yeterli düzeyde uyum gösterdiği saptanmıştır. Çalışmalarda sıklıkla kullanılan uyum indeks değerlerinden, χ^2/df sonucunda saptanan değer 5'in altında olması kabul edilebilir düzeyde uyumu göstermektedir (Büyüköztürk ve ark. 2004, Çapık 2014). GFI ve AGFI değerinin 0.90 ve üzerinde olması iyi uyumu (Sümer 2000), RMSEA ve RMR'nin 0.05'e eşit ya da daha küçük olması çok iyi bir uyumu göstermektedir (Sümer 2000, Büyüköztürk ve ark. 2004). Hair ve arkadaşları (1998), NFI için 0.80 değerini alt sınır olarak önermekte (Hair ve ark.'dan akt. Wu ve Wang 2006), CFI için de 0.80 değeri alt sınır olarak alınabilmektedir (Büyüköztürk ve ark. 2004). Yapılan DFA'da elde edilen modelin uyum indeksleri incelenmiş, $\chi^2/df=2.62$, GFI=0.92, AGFI=0.90, CFI=0.87,

NFI=0.81, RMR= 0.05, RMSEA= 0.05 olarak bulunmuştur. Uyum indeksi değerleri modelin uyumlu olduğunu ortaya koymaktadır.

Ölçek maddelerinin madde toplam korelasyonlarının .27 ile .57 arasında değiştiği görülmüştür. Madde toplam puan korelasyon katsayısı ile ilgili olarak hangi düzeyin yetersiz sayılacağı konusunda belirli bir standart olmamakla birlikte, araştırmacılar tarafından çoğunlukla 0.20 alt seviyesi kullanılmaktadır (Aker ve ark. 2005). Buna göre madde toplam korelasyonlarının tutarlılığının yeterli düzeyde olduğu görülmektedir.

Ölçeğin orijinal formunda alt boyutlar arasında ilişki bulunması nedeniyle, bu çalışmada da alt boyutlar arasındaki ilişkiler incelenmiş ve orijinal forma yakın sonuçlar elde edilmiştir. Orijinal formda merhametsizlik boyutu ile meşrulaştırma, kriminal rasyonalizasyon ve güç yönelimi boyutları arasında anlamlı bir ilişki görülmezken, diğer alt boyutların birbiriyle ilişkili olduğu görülmüştür. İlişkili olduğu görülen boyutlar arasındaki korelasyon katsayılarının 0.13 ile 0.66 arasında değiştiği saptanmıştır (Knight ve ark. 2006). Bu çalışmada da merhametsizlik boyutu ile meşrulaştırma/diğerlerini suçlama ve kriminal rasyonalizasyon boyutları arasında anlamlı bir ilişki saptanmayıp, diğer alt boyutlar arasındaki korelasyonun anlamlı olduğu görülmüştür. ilişkili olduğu görülen boyutlar arasındaki korelasyon katsayıları 0.12 ile 0.38 arasında değişen oranlarda saptanmıştır.

Yapılan birçok çalışmada belirli bilişsel çarpıtmaların davranış problemleriyle ve suç davranışlarıyla ilişkili olduğu, özellikle kendine hizmet eden bilişsel çarpıtmaların antisosyal davranışları yordadığı (Barriga ve ark. 2000, Barriga ve ark. 2008, Van Der Velden ve ark. 2010, Wallinius ve ark. 2011), kriminal düşüncelerin bu tür davranışların tekrarlanma olasılığını kestirim gücünün yüksek olduğu ileri sürülmektedir (Walters 2012). Bu nedenle KDÖ'nün ölçüt geçerliliğinin antisosyal davranışlar ile incelenmesi uygun görülmüştür. Analiz sonuçları, Psikopatik Sapma Ölçeği puanı ile KDÖ'nün tüm alt boyutları arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde ve pozitif yönde ilişki olduğunu göstermiştir. Korelasyon katsayıları anlamlı olmakla birlikte değerlerin yüksek olmasının olası nedenlerinden biri kriminal düşünceler ile antisosyal davranışların aynı yapılar olmaması olabilir. Ancak pozitif yönde ve anlamlı düzeyde ilişkinin bulunması ölçüt geçerliliği için yeterli kabul edilebilir.

23 madde ve 6 faktörlü bir yapıdan oluşan ölçeğin tamamı için Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0.79 olarak saptanmıştır. Bu değer ölçeğin güvenilirliğinin iyi düzeyde olduğunu göstermektedir (Kılıç 2016). Ölçeğin 6 alt boyutuna ait güvenilirlik katsayıları ise 0.50 ile 0.74 arasında değişmektedir.

Sonuç olarak yapılan Türkçeye uyarlama çalışmasında elde edilen sonuçlar, Kriminal Düşünce Ölçeğinin Türkçe formunun yapı geçerliliği ve güvenilirliğinin kabul edilebilir düzeyde olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte KDÖ'ye dair elde edilen geçerlilik ve güvenilirlik bulguları, çalışmanın yürütüldüğü örneklem çerçevesinde bazı sınırlılıklar taşımaktadır. Çalışmada verilerin elden toplanması uygulamasında, ölçeklerin katılımcılara araştırmacı tarafından dağıtılması yoluyla, katılımcıların ölçekleri kendilerinin doldurması sağlanmıştır. Ancak son yıllarda yaygın olarak kullanılan bir yöntem olan internet aracılığıyla veri toplanması uygulamasının en önemli sınırlılıklarından biri ölçeklerin kim tarafından doldurulduğunun kesin olarak bilinmemesidir. Gerek niteliksel gerekse niceliksel açıdan farklı örneklemeler üzerinde yapılacak çalışmalarla birlikte ölçeğin geçerliliği ve güvenilirliği konusunda daha genellebilir bulgulara ulaşılabilecektir. Ergenlerde ve klinik örneklemelerde yapılacak incelemeler, ölçeğin

psikometrik özelliklerine ilişkin daha detaylı ve aydınlatıcı bilgiler sağlayacaktır. KDÖ suç davranışına ilişkin çalışmalarda kullanılacak kolay uygulanabilir ve değerlendirilebilir bir ölçektir. Türkiye’de suç davranışına ilişkin yapılacak çalışmalarda önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Kaynaklar

- Aker S, Dündar C, Pekşen Y (2005) Ölçme araçlarında iki yaşamsal kavram: geçerlik ve güvenilirlik: derleme. *J Exp Clin Med*, 22: 50-60.
- Barriga AQ, Gibbs JC (1996) Measuring cognitive distortion in antisocial youth: development and preliminary validation of the “how i think” questionnaire. *Aggress Behav*, 22: 333-343.
- Barriga AQ, Landau JR, Stinson BL, Liau AK, Gibbs JC (2000) Cognitive distortion and problem behaviors in adolescents. *Crim Justice Behav*, 27: 36-56.
- Barriga AQ, Hawkins MA, Camelia CR (2008) Specificity of cognitive distortions to antisocial behaviours. *Crim Behav Ment Health*, 18: 104-116.
- Best D, Day E, Campbell A, Flynn PM, Simpson DD (2009) Relationship between drug treatment engagement and criminal thinking style among drug-using offenders. *Eur Addict Res*, 15: 71-77.
- Boduszek D, Hyland P (2012) Psycho-sociological review of criminal thinking style. *Journal of Humanistics and Social Sciences*, 1: 28-36.
- Bryman A, Cramer D (2005) *Quantitative Data Analysis with SPSS 12 and 13: A Guide For Social Scientists*. New York, Routledge.
- Büyükoztürk Ş, Akgün ÖE, Kahveci Ö, Demirel F (2004) Güdülenme ve öğrenme stratejileri ölçeğinin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 4: 207-239.
- Büyükoztürk Ş (2004) *Veri Analizi El Kitabı*. Ankara, Pegem A Yayıncılık.
- Ceyhan B, Oral N (1998) *Minnesota Çok Yönlü Kişilik Envanteri Değerlendirme Kitabı*. Ankara, Bilimsel Tıp Yayınevi.
- Çankaya ZC (2009) Özerklik desteği, temel psikolojik ihtiyaçların doyumu ve öznel iyi olma: öz-belirleme kuramı. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4: 23-31.
- Çapık C (2014) Geçerlilik ve güvenilirlik çalışmalarında doğrulayıcı faktör analizinin kullanımı. *Journal of Anatolia Nursing and Health Sciences*, 17: 196-205.
- Çetin Ö (2007) *Canlı vericiden karaciğer nakli sonrası vericinin ruhsal ve bedensel sağlığının araştırılması (Uzmanlık tezi)*. İzmir, Ege Üniversitesi.
- Dembo R, Turner CW, Jainchill N (2007) An assessment of criminal thinking among incarcerated youths in three states. *Crim Justice Behav*, 34: 1157-1167.
- Duyan V, Gelbal S (2010) Barnett çocuk sevmeye ölçeğini Türkçeye uyarlama çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 33: 40-48.
- Fix RL, Fix ST (2015) Trait psychopathy, emotional intelligence, and criminal thinking: predicting illegal behavior among college students. *Int J Law Psychiatry*, 42: 183-188.
- Holliday SB, Heilburn K, Fretz R (2012) Examining improvements in criminogenic needs: the risk reduction potential of a structured re-entry program. *Behav Sci Law*, 30: 431-447.
- Hu LT, Bentler PM (1999) Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: conventional criteria versus new alternatives. *Struct Equ Modeling*, 6: 1-55.
- İlbay AB, Göller L, Halmatov S (2016) Erkeklerin yaşadığı yer değişkeni bakımından maskülen-feminen, hipokondri ve sosyal içe dönüklük tepkileri. *Uluslararası Eğitim Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 2: 118-124.
- Kılıç S (2016) Cronbach’ın alfa güvenilirlik katsayısı. *Journal Of Mood Disorders*, 6: 47-48.
- Knight K, Garner BR, Simpson DD, Morey JT, Flynn PM (2006) An assessment for criminal thinking. *Crime Delinq*, 52: 159-177.
- Mandracchia JT, Morgan RD, Garos S, Garland JT (2007) Inmate thinking patterns: an empirical investigation. *Crim Justice Behav*, 34: 1029-1043.
- Mandracchia JT, Morgan RD (2011) Understanding criminals’ thinking: further examination of the measure of offender thinking styles—revised. *Assessment*, 18: 442-452.
- McCoy K, Fremouw W, Tyner E, Clegg C, Johansson-Love J, Strunk J (2006) Criminal-thinking styles and illegal behavior among college students: validation of the PICTS. *J Forensic Sci*, 51: 1174-1177.
- Mills JF, Kroner DG, Forth AE (2002) Measures of criminal attitudes and associates (MCAA) development, factor structure, reliability and validity. *Assessment*, 9: 240-253.
- Pearson RH, Mundform DJ (2010) Recommended sample size for conducting exploratory factor analysis on dichotomous data. *J Mod Appl Stat Methods*, 9: 359-373.

- Rahim S (2017) Attitude toward honour killing among honour killers, murderers and a general population sample. *FWU Journal of Social Sciences*, 11: 254-263.
- Rhodes NR (1992) Comparison of MMPI psychopathic deviate scores of battered and nonbattered women. *J FamViolence*, 7: 297-307.
- Shaw J, Crosby K, Porter S (2014) The impact of a video game on criminal thinking: implicit and explicit measures. *Simul Gaming*, 45: 786-804.
- Simourd DJ (1997) The criminal sentiments scale-modified and pride in delinquency scale: psychometrics properties and construct validity of two measures of criminal attitudes. *Crim Justice Behav*, 24: 52-70.
- Simpson D, Flynn P, Knight K (2006) Assessing offenders in treatment. *IBR Newsletter*, 16: 1-4.
- Skilling TA, Sorge GB (2014) Measuring antisocial values and attitudes in justice-involved male youth: evaluating the psychometric properties of the pride in delinquency scale and the criminal sentiments scale-modified. *Crim Justice Behav*, 41: 992-1007.
- Sümer N (2000) Yapısal eşitlik modelleri: temel kavramlar ve örnek uygulamalar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 3: 49-74.
- Sykes GM, Matza D (1957) Techniques of neutralization: a theory of delinquency. *Am Sociol Rev*, 22: 664-670.
- Taxman FS, Giuranna Rhodes A, Dumenci L (2011) Construct and predictive validity of criminal thinking scales. *Crim Justice Behav*, 38: 174-187.
- Van Der Velden F, Brugman D, Boom J, Koops W (2010) Moral cognitive processes explaining antisocial behavior in young adolescents. *Int J Behav Dev*, 34: 292-301.
- Wallinius M, Johanson P, Larden M, Dernevik M (2011) Self-serving cognitive distortions and antisocial behavior among adults and adolescents. *Crim Justice Behav*, 38: 286-301.
- Walters GD, White TW (1989) The thinking criminal: a cognitive model of lifestyle criminality. *Criminal Justice Research Bulletin*, 4: 1-10.
- Walters GD (1995a) The psychological inventory of criminal thinking styles: part I: reliability and preliminary validity. *Crim Justice Behav*, 22: 307-325.
- Walters GD (1995b) The psychological inventory of criminal thinking styles: part II: identifying simulated response sets. *Crim Justice Behav*, 22: 437-445.
- Walters GD (2003) Changes in criminal thinking and identity in novice and experienced inmates: prisonization revisited. *Crim Justice Behav*, 30: 399-421.
- Walters GD (2006) Appraising, researching and conceptualizing criminal thinking: a personal view. *Crim Behav Ment Health*, 16: 87-99.
- Walters GD (2012) Criminal thinking and recidivism: meta-analytic evidence on the predictive and incremental validity of the psychological inventory of criminal thinking styles (PICTS). *Aggress Violent Behav*, 17: 272-278.
- Weiss WU, Buehler K, Yates D (1995) The psychopathic deviate scale of the MMPI in police selection. *J Police Crim Psychol*, 10: 57-60.
- Wu JH, Wang YM (2006) Measuring KMS success: a respecification of the De Lone and Mc Lean's model. *Inf Manage*, 43: 728-739.

Yazarların Katkıları: Tüm yazarlar, her bir yazarın çalışmaya önemli bir bilimsel katkı sağladığını ve makalenin hazırlanmasında veya gözden geçirilmesinde yardımcı olduğunu kabul etmişlerdir.

Etik Onay: Çalışma Yerel Etik Kurul tarafından onaylanmıştır. Tüm katılımcılardan yazılı aydınlatılmış onam alınmıştır.

Danışman Değerlendirmesi: Dış bağımsız

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmişlerdir.

Authors Contributions: All authors attest that each author has made an important scientific contribution to the study and has assisted with the drafting or revising of the manuscript.

Ethical Approval: The study was approved by the Local Ethics Committee. Written informed consent was obtained from all participants.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: No conflict of interest was declared by the authors.

Financial Disclosure: The authors declared that this study has received no financial support.

Ek 1. Kriminal Düşünce Ölçeği

Lütfen aşağıda yer alan her bir cümleye, ne kadar katıldığınızı ya da katılmadığınızı işaretleyiniz.

		1. Kesinlikle katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle katılıyorum
1	Bir doğal felakette her şeyini yitirmiş birisini duyduğunuzda çok üzülürsünüz.					
2	Kanunlarla başınız şansızın yaver gitmediği için derde girer.					
3	Kanunlarla başınızın derde girmesinin gerçek nedeni etnik kökeninizdir.					
4	Eğer doğru bağlantılara sahipseniz, mahkemede her şey ayarlanabilir.					
5	Birini ağlarken görmek sizi üzer.					
6	Bankacılar, hukukçular ve siyasetçiler hemen her gün yaptıkları yasa ihlallerinden yakalarını kurtarırlar.					
7	Kontrolsüz bir ortamda, başkaları üzerinde güç kullanma ihtiyacı hissedersiniz.					
8	Nispeten önemsiz konular hakkında diğer insanlarla tartışırsınız.					
9	Biri size saygısızlık yaptığında, fiziksel güç kullanmak pahasına, onu yola getirmek zorundasınızdır.					
10	İnsanlar sizin için önemlidir.					
11	Bu ülkenin adalet sistemi, herkese eşit muamele edecek şekilde tasarlanmıştır.					
12	Polisler, tutukladıkları suçlulardan daha kötü şeyler yaparlar.					
13	Kanunların üzerinde olduğunuzu hissedersiniz.					
14	İhtiyaçlarınızı karşılamak için suç işlemenizde bir sakınca yoktur.					
15	Toplum size daha iyi bir hayat borçludur.					
16	Birisine fiziksel bir zarar vermediğiniz sürece kanunları çiğnemek, büyük bir mesele değildir.					
17	Kendinizi hayatınızdaki sorunlar için toplumu ve çevresel koşulları suçlarken bulduğunuz olur.					
18	Bir arkadaşınızın sorunları olduğunda endişelenirsiniz.					
19	Yaptığımız her şey için suçlanamazsınız.					
20	Kanunlar yalnızca zavallı insanları baskı altında tutmanın bir yoludur.					
21	İyi davranışlarda bulunmanız bazen size sorumsuz davranma hakkı vermelidir.					
22	Hak ettiğiniz hayatı yaşamak için suç işlemekte bir sorun yoktur.					
23	Savcılar sıklıkla tanıklardan mahkemede yalan söylemelerini isterler.					

Puanlama Yönergesi

Alt boyut puanlarının hesaplanması için aşağıda belirtilen yönergeler izlenmelidir.

1. Herhangi bir alt boyut için, o boyutun içerdiği maddelerin yarısından fazlası boş bırakılmış olmamalıdır.
2. Ölçeğin 1., 5., 10., 11. ve 18. maddeleri ters puanlanmaktadır. Bu maddeler için işaretlenmiş olan seçeneğin sayısal değeri 6'dan çıkarılmalıdır.
Örnek: Eğer yukarıda belirtilen maddelerden biri için 2. seçenek işaretlenmiş ise, o maddeye ait puan $6-2=4$ şeklinde olmalıdır.
3. Her bir alt boyut için maddelerin toplam puanları hesaplanır.
4. Her bir alt boyut için toplam puan, o boyutun içerdiği madde sayısına bölünür.
5. Her bir alt boyut için hesaplanan ortalama skor 10 ile çarpılır.
Örnek: Eğer bir alt boyut için hesaplanan ortalama skor 2.6 ise, o boyutun puanı $2.6 \times 10 = 26$ şeklinde olmalıdır.

Alt Grup Maddeleri

Hak Görme: 13, 14, 16, 21, 22

Kriminal Rasyonalizasyon: 4, 6, 11, 12, 20, 23.

Güç Yönelimi: 7, 8, 9

Merhametsizlik: 1, 5, 10, 18

Meşrulaştırma/Diğerlerini Suçlama: 15, 17, 19

Kişisel Sorumsuzluk: 2, 3